

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 20. maja 1863.

Gospodarske stvari.

Kako je z govejo kugo na dalje.

Tudi pretekli teden smo bili na Kranjskem z govejo kugo še dosti srečni; v nobenem novem kraju se ni prikazala; le sèm ter tjà je v kaki vasi, kjer je izprva bila, zgrabila kako živinče, največ pa v Dolenji vasi senožeškega kantona, kjer je zbolelo na novo 3 krav in več ovác. Ker pa ste dotična komisija in pa županija prav marljive, se je nadjati, da se bo ustavila morivka.

Čeravno so na Štajarskem še tako srečni, da nimajo goveje kuge, se je vendar bojé po pravici; zato je c. kr. gosposka v Kozjem (Drachenburg) 16. dne t. m. po višem ukazu c. kr. štajarskega deželnega poglavarstva prepovedala vse živinske sejme v kozjijskem okraji.

Zraven te prave goveje kuge pa po več krajih kranjske dežele mori govejo živino zdaj tudi črm ali bolezen na vranici, v želodcu in čevah, ali metljaji (Anthrax); živina, zjutraj še zdrava, je včasih zvečer že mrtva; tresti se začne, težko diha — pa je po nji. To ni prava goveja kuga, ktera se v naše kraje le iz ptujega pritepa, ampak to je naša navadna poletinska bolezen, ki najbolj izvira od vročine na paši, iz soparnih hlevov, od pomanjkanja hladne vode itd. „Novice“ s „Pratiko“ vred so že večkrat govorile o tej nagli bolezni, ktera se lože odvrne s tem, da se živina na hladnem drži, večkrat s hladno in osoljeno vodo napaja, kakor da se ozdravi, kadar je živino že napadla. Kiselkasta pijača, kakor je, postavimo, voda zmešana s zeljnico, z jesihom, nezrelim sadjem, živini dobro tekne. Kužna pa je tudi ta bolezen, da jo živina naleze od živine, pa še celó človek se more zavdati s strupeno krvjo njeno ali z mesom itd.

Čudna je ta bolezen tudi zato, ker si rada le ne-ktere kraje izbira, drugim bližnjim pa prizanaša ali k večem kako živinče posamno zgrabi. Tudi to posebnost ima ta kuga, da raje živino v čedah napada kakor tako, ki je sama zase.

Iz poslednjega dopisa c. kr. deželne general-komande zagrebške do c. k. vlade kranjske 7. dne t. m. smo zvedili, da goveja kuga, ki je v začetku preteklega mesca v hrvaški vojaški granici se iznova huje prikazala, je prve dni tega mesca se zopet nekoliko pomirila. Goveja kuga in vrančna bolezen ste skor samo v mnogih okrajih ogulinskega, sluinskega, prvega in drugega banalnega polka, in gotovo je, da po vsem, kar je c. k. general-komanda zvedila, je Karlovec s svojimi velikimi živinskimi sejmi gnjezdo, iz ktere se je goveja kuga po razprodanih govedih zatosila po civilnem Hrvaškem in odtod v Reko

in Trst (pa tudi na Kranjsko). To spoznavši je (žalibog, pa že pozno!) kralj. namestništvo v Zagrebu prepovedalo sejme v Karlovcu, c. kr. deželna general-komanda pa tudi sejme v graničarskih krajih, ki so blizo karlovške in banalne meje. Tudi vse druge postave za obrambo kuge se ostro spolnujejo. — V turški Bosni v 9 nahijah (okrajih), ki so sosede Hrvaški, kuga še hudo razsaja, tako, da v nekterih krajih že goveje živine primanjkuje. Tudi se je v Bosni v več krajih kužna bolezen prikazala, ki je že več ovac in kóz zadavila.

Gospodarska skušnja.

(Špargeljne po novih skušnjah pridelovati). Najprva in najžlahneja zelenjava v naših vrtih spomladi je gotovo špargelj, po katerem mestjani tako radi segajo, in se tedaj lahko prodá, zlasti če je debel in mehák. Že v starodavnih časih so sladkoustneži po velikanskih špargeljnih segali, katerih je 100 okoli 30 funtov tehtalo. Ali taki špargeljni so še več kot bele vrane. Ljudje so zadovoljni, če so tudi drobnejši; pa še s temi je dosti opraviti po navadni šegi, kakor se špargeljni obdeljujejo. Dr. Rauch vrtnarjem po obilnih skušnjah v Bambergu na Parskem drugače svetuje. Po njegovih besedah ne spuščajo špargeljnové sajenice, kakor se pri starih koreninah lahko vsak vrtnar sam prepriča, svojih korenin globoko v tla, ampak jih bolj po vršni zemlji kakor prste razprostirajo. Iz vsega tega se vidi, da, kdor špargeljne redí, nikakor ni na dobičku, če sajenice pregloboko sadí. Ravno tako tudi triletnih sadik ne bo umen vrtnar sadil, ampak mlajše, zato, ker se mlade rastline vselej in pri vseh rastlinskih plemenih gotovo poprej in čvrsteje urastejo in močnejše ukorenijo kakor stare. In bolj ko so uraščene, bolj spešno rastejo in debeleje stebela redé, in ravno od tega izhaja viša ali nižja cena špargeljnova. Po dr. Ravhovich skušnjah naj se skoplje zemlja, kamor misliš špargeljne saditi, v jeseni za poldrugi čevelj globoko, in pognoji naj se prav jako s preprhnenim gnojem. Spomladi razdeli zemljo v gredé po tri čevlje široke, in skopaj v vsaki taki gredi v sredi po dobra 2 čevlja globoke jame; nasuj jih precej visoko s kompostom ali dobro rodovitno vrtno zemljo, in napravi jo po jamah tako, da bo nekoliko krtinam podobna, in na vrh tako imenovanih krtin pokladaj glavice špargeljnovih sajenic, poravnaj jim koreninice ob krtini navzdol in zasuj jih z dobro in rodovitno zemljo. Po tem opravilu je sajenje gotovo. Tako sajeni špargeljni se smejo še le v tretjem letu, in pa le njih najmočnejši in debeleji tjà do 15. rožnika (junija) rezati; kdor hoče pa vedno debele špargeljne imeti, jim mora vsako leto dobro gnojiti; najboljši gnoj za špargeljne je tičjek (guano) in pa ko-